

Vol II Issue IX

ISSN No : 2230-7850

Monthly Multidisciplinary
Research Journal

*Indian Streams
Research Journal*

Executive Editor

Ashok Yakkaldevi

Editor-in-chief

H.N.Jagtap

Welcome to ISRJ

RNI MAHMUL/2011/38595

ISSN No.2230-7850

Indian Streams Research Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial Board readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

International Advisory Board

Flávio de São Pedro Filho Federal University of Rondonia, Brazil	Mohammad Hailat Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken, Aiken SC 29801	Hasan Baktir English Language and Literature Department, Kayseri
Kamani Perera Regional Centre For Strategic Studies, Sri Lanka	Abdullah Sabbagh Engineering Studies, Sydney	Ghayoor Abbas Chotana Department of Chemistry, Lahore University of Management Sciences [PK]
Janaki Sinnasamy Librarian, University of Malaya [Malaysia]	Catalina Neculai University of Coventry, UK	Anna Maria Constantinovici AL. I. Cuza University, Romania
Romona Mihaila Spiru Haret University, Romania	Ecaterina Patrascu Spiru Haret University, Bucharest	Horia Patrascu Spiru Haret University, Bucharest, Romania
Delia Serbescu Spiru Haret University, Bucharest, Romania	Loredana Bosca Spiru Haret University, Romania	Ilie Pinteau, Spiru Haret University, Romania
Anurag Misra DBS College, Kanpur	Fabricio Moraes de Almeida Federal University of Rondonia, Brazil	Xiaohua Yang PhD, USA Nawab Ali Khan College of Business Administration
Titus Pop	George - Calin SERITAN Postdoctoral Researcher	

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India	Iresh Swami Ex - VC. Solapur University, Solapur	Rajendra Shendge Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur
R. R. Patil Head Geology Department Solapur University, Solapur	N.S. Dhaygude Ex. Prin. Dayanand College, Solapur	R. R. Yaliker Director Managment Institute, Solapur
Rama Bhosale Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel	Narendra Kadu Jt. Director Higher Education, Pune	Umesh Rajderkar Head Humanities & Social Science YCMOU, Nashik
Salve R. N. Department of Sociology, Shivaji University, Kolhapur	K. M. Bhandarkar Praful Patel College of Education, Gondia	S. R. Pandya Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai
Govind P. Shinde Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai	Sonal Singh Vikram University, Ujjain	Alka Darshan Shrivastava Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar
Chakane Sanjay Dnyaneshwar Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune	G. P. Patankar S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka	Rahul Shriram Sudke Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore
Awadhesh Kumar Shirotriya Secretary, Play India Play (Trust),Meerut	Maj. S. Bakhtiar Choudhary Director,Hyderabad AP India.	S.KANNAN Ph.D , Annamalai University,TN
	S.Parvathi Devi Ph.D.-University of Allahabad	Satish Kumar Kalhotra
	Sonal Singh	

**Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.isrj.net**

प्राथमिक शाळांचे अभिक्षेत्रीय वितरण : विशेष संदर्भ जालना जिल्हा

सदानंद गोने,

उज्वल ग्रामीण महाविद्यालय, घोणसी ता.जळकोट जि.लातूर

सारांश :

लोकसंख्या भूगोल ही मानवी भूगोलाची एक शाखा असून या शाखेत लोकसंख्येस पूरविल्या जाणाऱ्या शैक्षणिक सेवांचा अभ्यास केला जातो. विविध प्रदेशातील लोकांच्या साक्षरतेसाठी त्या-त्या प्रदेशातील लोकांना शैक्षणिक सेवा-सुविधा मूबलक प्रमाणात पुरविणे आवश्यक आहे. प्राथमिक शाळामार्फत पुरविली जाणारी शिक्षण सेवा ही एक प्रमुख सेवा आहे. जिल्ह्यात एकूण 1050 प्राथमिक शाळा आहेत. जिल्ह्यातील एकूण प्राथमिक शाळांपैकी सर्वाधिक 166 प्राथमिक शाळा या भोकरदन तालुक्यात आहेत. तर सर्वात कमी प्राथमिक शाळा या परतूर तालुक्यात 97 एवढ्या आहेत. यावरून जिल्ह्यात प्राथमिक शाळांचे वितरण हे असमान स्वरूपाचे असलेले दिसून येते.

प्रस्तावना :

प्राथमिक शाळांच्या भौगोलिक वितरणाचा अभ्यास करण्यासाठी जिल्ह्यातील एकूण ग्रामीण क्षेत्र, ग्रामीण वस्त्या व ग्रामीण लोकसंख्या या भौगोलिक घटकांचा आधार घेतलेला आहे. जिल्ह्यातील उपलब्ध असलेल्या या प्राथमिक शाळांची संख्या आणि ग्रामीण क्षेत्र, ग्रामीण वस्त्या व ग्रामीण लोकसंख्या यांच्या प्रमाणात पुरेशी आहे किंवा नाही याचा अभ्यास करण्याचा प्रयत्न प्रस्तुत शोधनिबंधात केला गेला आहे. जिल्ह्यातील ग्रामीण क्षेत्र, ग्रामीण वस्त्या, ग्रामीण लोकसंख्या व प्राथमिक शाळा यांच्या प्रमाणाचा अभ्यास केला असता संपूर्ण जिल्ह्यात ग्रामीण वस्त्या व लोकसंख्येच्या प्रमाणात अनुक्रमे 1055 व 1050 प्राथमिक शाळांची आवश्यकता आहे. परंतु क्षेत्रांच्या प्रमाणात संपूर्ण जिल्ह्यात 1052 प्राथमिक शाळांची आवश्यकता आहे. विविध तालुक्यात हेच प्रमाण कमी अधिक असल्याचे दिसून येते.

अभ्यास क्षेत्र :

प्रस्तुत शोधनिबंधासाठी जालना जिल्हा हा अभ्यास क्षेत्र म्हणून निवडला आहे. हा जिल्हा महाराष्ट्राच्या मध्य विभागातील जिल्हा असून त्याचा अक्षवृत्तीय विस्तार 1901' उत्तर ते 2003' उत्तर अक्षवृत्त आणि रेखावृत्तीय विस्तार 7504' पूर्व ते 7604' पूर्व रेखावृत्ताच्या दरम्यान आहे. या जिल्ह्याचे एकूण क्षेत्रफळ 7718 चौ.कि.मी. एवढे असून ते महाराष्ट्र राज्याच्या 2.51 टक्के एवढे आहे. सन 2001 च्या जनगणनेनुसार या जिल्ह्याची एकूण लोकसंख्या 16.12 लाख एवढी असून या जिल्ह्यात एकूण आठ तालुके 863 ग्रामीण वस्त्या आणि 1050 प्राथमिक शाळा आहेत. अभ्यास क्षेत्रात भोकरदन, जाफाबाद, जालना, बदनापूर, अंबड, घनसावंगी, परतूर आणि मंठा हे आठ तालुके आहेत.

उद्दिष्ट्ये :

जालना जिल्ह्यातील प्राथमिक शाळांच्या अभिक्षेत्रीय वितरणाचा अभ्यास करणे हे मुख्य उद्दिष्ट्य समोर ठेवून प्रस्तुत शोधनिबंध तयार केलेला आहे.

आकडेवारी संकलन व अभ्यास पध्दती :

प्रस्तुत शोधनिबंधासाठी वापरलेली आकडेवारी ही दुय्यम स्वरूपाची असून ती जिल्ह्याच्या वेगवेगळ्या अहवालावरून घेतलेली आहे. त्याकरिता जिल्हा आर्थिक व सामाजिक समालोचन, जिल्हा गॅझीटीयर, जिल्हा जनगणना अहवाल इत्यादींमधून ही माहिती संकलित केलेली आहे. तसेच संकलित केलेल्या आकडेवारीवर संस्करण करून ती वापरण्यात आलेली आहे. जालना जिल्ह्यातील ग्रामीण वस्तीमध्ये उपलब्ध असलेल्या प्राथमिक शाळा या शैक्षणिक सुविधांच्या क्षमतेची गणना करून श्रेणी निश्चित केलेली आहे.

प्राथमिक शाळा या सेवा सुविधांच्या क्षमतेची निश्चित करण्यासाठी खालील समीकरणाचा उपयोग केलेला आहे.

$$Xie = \frac{Pi}{MP} \quad Xie = \text{तालुक्यातील सेवा सुविधांची अपेक्षित संख्या}$$

Pi = तालुक्यातील एकूण ग्रामीण लोकसंख्या

MP = जिल्हयातील प्रति एका सुविधेवर अवलंबून असलेली लोकसंख्या

$$MP = \frac{P}{Fi} \quad P = \text{जिल्हयातील एकूण लोकसंख्या}$$

Fi = प्रत्येक एका सेवा सुविधांची एकूण संख्या

प्राथमिक शाळांचे वितरण :

संपूर्ण जिल्हयात एकूण 1050 प्राथमिक शाळा आहेत. यापैकी सर्वाधिक 166 प्राथमिक शाळा या भोकरदन तालुक्यात तर सर्वात कमी प्राथमिक शाळा या परतूर तालुक्यात 97 एवढ्या आहेत. जालना जिल्हयातील तहसिलनिहाय प्राथमिक शाळांच्या वितरणाचा अभ्यास केला असता हे वितरण असमान असल्याचे दिसून येते. भोकरदन नंतर जालना तालुक्यात 154, अंबड 149, मंठा 137, घनसावंगी 135 आणि जाफाबाद व बदनापूर या तालुक्यात प्रत्येकी 106 एवढ्या प्राथमिक शाळा असल्याचे दिसून येते.

जालना जिल्हयातील प्राथमिक शाळांचे वितरण हे असमान असल्यामुळे काही तालुक्यात प्राथमिक शाळांची संख्या अधिक आहे तर काही तालुक्यात प्राथमिक शाळांची संख्या कमी आहे. ज्या तालुक्यात प्राथमिक शाळांची संख्या अधिक आहे. त्या तालुक्यातील लोकांना शैक्षणिक सेवा सुविधा पुरेशा प्रमाणात मिळतात. तर ज्या तालुक्यात प्राथमिक शाळांची संख्या कमी आहे त्या तालुक्यातील लोकांना मिळणाऱ्या शैक्षणिक सेवा सुविधा या अतिशय कमी प्रमाणात मिळतात.

शैक्षणिक शैक्षणिक सुविधा पुरेशा प्रमाणात मिळण्याकरिता त्या प्रदेशात पुरेशा प्राथमिक शाळा उपलब्ध असाव्या लागतात यासाठी अभ्यास क्षेत्रातील एकूण ग्रामीण क्षेत्रात एकूण ग्रामीण वस्त्या व एकूण ग्रामीण लोकसंख्या यांच्या प्रमाणावरून प्राथमिक शाळांचा अभ्यास केला आहे. यावरून असे स्पष्ट होते की, काही तालुक्यात प्राथमिक शाळा अतिरिक्त आहेत तर काही तालुक्यात प्राथमिक शाळांची कमतरता असल्याचे दिसून येते.

जालना जिल्हयात असलेल्या प्राथमिक शाळांचा आणि ग्रामीण क्षेत्र, ग्रामीण वस्त्या व ग्रामीण लोकसंख्या यांच्या प्रमाणाचा अभ्यास केला असता दर 7.40 चौ.कि.मी. ला एक प्राथमिक शाळा असणे गरजेचे आहे. तर वस्त्यांच्या प्रमाणात हेच प्रमाण दर 0.92 वस्त्यासाठी एक प्राथमिक शाळा आणि दर 1242.97 लोकसंख्येमागे एका प्राथमिक शाळांची आवश्यकता आहे.

ग्रामीण क्षेत्र आणि अपेक्षित प्राथमिक शाळा :

संपूर्ण अभ्यास क्षेत्रातील ग्रामीण क्षेत्राच्या प्रमाणात अपेक्षित प्राथमिक शाळांचा अभ्यास केला असता संपूर्ण अभ्यास क्षेत्रात 1052 प्राथमिक शाळांची आवश्यकता आहे. तहसिलनिहाय ग्रामीण क्षेत्र आणि अपेक्षित प्राथमिक शाळांचा अभ्यास केला असता सर्वाधिक प्राथमिक शाळा भोकरदन तालुक्यात 177 एवढ्या असणे गरजेचे आहे तर सर्वात कमी 100 एवढ्या प्राथमिक शाळा जाफाबाद तालुक्यात अपेक्षित आहेत. भोकरदन नंतर घनसावंगी तालुक्यात 154, जालना 153, अंबड 148, बदनापूर 110, मंठा 109 आणि परतूर तालुक्यात 101 एवढ्या प्राथमिक शाळा ग्रामीण क्षेत्राच्या प्रमाणात असणे अपेक्षित आहे.

ग्रामीण वस्त्या व अपेक्षित प्राथमिक शाळा :

जालना जिल्हयातील एकूण ग्रामीण वस्ती व प्राथमिक शाळांच्या प्रमाणाचा अभ्यास केला असता दर 0.92 ग्रामीण वस्तीमागे एक प्राथमिक शाळा असणे गरजेचे आहे. तहसिलनिहाय वस्ती व प्राथमिक शाळांच्या प्रमाणाचा अभ्यास केल्यास असे दिसून येते की, सर्वाधिक 174 प्राथमिक शाळा भोकरदन तालुक्यात असल्या पाहिजेत तर सर्वात कमी प्राथमिक शाळा बदनापूर तालुक्यात 100 एवढ्या असल्या पाहिजेत. जालना तालुक्यात 162, अंबड 149, घनसावंगी व मंठा प्रत्येकी 127, जाफाबाद 117 आणि परतूर तालुक्यात 105 एवढ्या प्राथमिक शाळा ग्रामीण वस्त्यांच्या प्रमाणात अपेक्षित आहेत.

ग्रामीण लोकसंख्या व अपेक्षित प्राथमिक शाळा:

ग्रामीण लोकसंख्या आणि प्राथमिक शाळांचे प्रमाण पाहिले असता दर 1242.97 लोकसंख्येमागे एक प्राथमिक शाळा असणे अपेक्षित आहे. ग्रामीण लोकसंख्या व प्राथमिक शाळा यांच्या प्रमाणाचा तहसिलनिहाय अभ्यास केला असता सर्वाधिक 192 प्राथमिक शाळा भोकरदन तालुक्यात असणे गरजेचे आहे. तर सर्वात कमी प्राथमिक शाळा परतूर तालुक्यात 94 असणे गरजेचे आहे. भोकरदननंतर जालना तालुक्यात 158, अंबड 146, घनसावंगी 139, जाफाबाद 110, बदनापूर 106 आणि मंठा तालुक्यात 105 एवढ्या प्राथमिक शाळा ग्रामीण लोकसंख्येच्या प्रमाणात असणे गरजेचे आहे.

ग्रामीण क्षेत्र, वस्त्या आणि लोकसंख्येच्या प्रमाणात सरासरी अपेक्षित प्राथमिक शाळा :

ग्रामीण क्षेत्र, वस्त्या आणि लोकसंख्या व प्राथमिक शाळांच्या प्रमाणाचा अभ्यास केला असता याचे प्रमाण वेगवेगळे आलेले दिसून आलेले आहे. क्षेत्र, वस्त्या आणि लोकसंख्यांच्या प्रमाणानुसार आवश्यक असलेल्या प्राथमिक शाळांची सरासरी काढली असता या तिन्ही घटकांचे सरासरी आरोग्य केंद्र हे सर्वाधिक 181 भोकरदन तालुक्यात असणे गरजेचे आहे. तर सर्वात कमी 100 प्राथमिक शाळा या परतूर तालुक्यात असणे गरजेचे आहे. जालना तालुक्यात 158, अंबड 148, घनसावंगी 140, मंठा 114, जाफाबाद 107 आणि बदनापूर तालुक्यात 105 प्राथमिक शाळा

अपेक्षित आहेत.

तक्ता क्र.1
जालना जिल्ह्यातील प्राथमिक शाळांचे वितरण (2001)

तहसिल	एकूण प्राथमिक शाळा	एकूण ग्रामीण क्षेत्र चौ.कि. मी.	एकूण ग्रामीण वस्त्या	एकूण ग्रामीण लोकसंख्या	क्षेत्र, वस्त्या आणि लोकसंख्येच्या प्रमाणात अपेक्षित प्राथमिक शाळांची संख्या			एकूण अपेक्षित प्राथमिक शाळांची संख्या	प्रत्यक्ष व अपेक्षित प्राथमिक शाळातील बदल
					क्षेत्र	वस्त्या	लोकसंख्या		
भोकरदन	166	1307	160	239241	177	174	192	181	+15
जाफाबाद	106	740	102	137345	100	111	110	107	+01
जालना	154	1135	149	196334	153	162	158	158	+04
बदनापूर	106	813	92	131362	110	100	106	105	-01
अंबड	149	1094	137	181034	148	149	146	148	-01
घनसावंगी	135	1136	117	173082	154	127	139	140	+05
परतूर	97	744	97	116483	101	105	94	100	+03
मंठा	137	803	117	130234	109	127	105	114	-07
एकूण	1050	7772	963	1305115	1052	1055	1050	1053	-

स्त्रोत : जिल्हा आर्थिक, सामाजिक समालोचन, जालना जिल्हा 2001

प्रत्यक्ष व अपेक्षित प्राथमिक शाळांमधील बदल :

अभ्यास क्षेत्रातील ग्रामीण क्षेत्र, वस्त्या, लोकसंख्या आणि प्राथमिक शाळा यांच्या प्रमाणाच्या सरासरीवरून हे स्पष्ट होते की, काही तालुक्यात प्रत्यक्ष प्राथमिक शाळांची संख्या अतिरिक्त आहे तर काही तालुक्यात प्रत्यक्ष प्राथमिक शाळांची संख्या कमी आहे. ज्या तालुक्यात प्राथमिक शाळांची संख्या ही अपेक्षित प्राथमिक शाळांच्या संख्येपेक्षा अधिक असेल तर तेथील लोकांना पुरेशा प्रमाणात शैक्षणिक सेवा सुविधा उपलब्ध होतात. परंतु ज्या तालुक्यात प्रत्यक्ष प्राथमिक शाळांची संख्या ही अपेक्षित प्राथमिक शाळांच्या संख्येपेक्षा कमी असेल तर त्या प्रदेशातील लोकांना पुरेशा प्रमाणात शैक्षणिक सेवा सुविधा मिळत नाही. त्यामुळे अशा तालुक्यात काही नवीन प्राथमिक शाळा निर्माण करणे गरजेचे आहे. मंठा, बदनापूर आणि अंबड या तालुक्यात अपेक्षित प्राथमिक शाळांपेक्षा प्रत्यक्ष प्राथमिक शाळांची संख्या अधिक असल्याचे दिसून येते.

अभ्यास क्षेत्रातील प्रत्यक्षातील प्राथमिक शाळा आणि अपेक्षित प्राथमिक शाळा यांचा अभ्यास केला असता प्रत्यक्षात प्राथमिक शाळा मंठा तालुक्यात 137 एवढ्या आहेत. परंतु या तालुक्यात ग्रामीण क्षेत्र, वस्त्या आणि लोकसंख्येच्या या तिन्हीच्या सरासरी प्रमाणात फक्त 114 प्राथमिक शाळांची आवश्यकता आहे. म्हणजे या तालुक्यात प्रत्यक्षात 07 प्राथमिक शाळा या अतिरिक्त आहेत. यामुळे या तालुक्यातील लोकांना पुरेशा व मुबलक प्रमाणात शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध होतात. त्याचबरोबर बदनापूर व अंबड तालुक्यात प्रत्यक्षात अनुक्रमे 106 व 149 प्राथमिक शाळा आहेत. परंतु या तालुक्यात अपेक्षित प्राथमिक शाळा अनुक्रमे 105 व 148 असणे गरजेचे आहे. म्हणजे या दोन्ही तालुक्यात प्रत्येकी 01 प्राथमिक शाळा या अतिरिक्त असल्याचे दिसून येते.

जालना जिल्ह्यातील ग्रामीण क्षेत्र, वस्त्या व लोकसंख्या आणि प्राथमिक शाळा यांच्या प्रमाणाच्या सरासरीच्या आधारे अपेक्षित प्राथमिक शाळांची संख्या पाहिली असता भोकरदन, घनसावंगी, जालना, परतूर आणि जाफाबाद तालुक्यात प्राथमिक शाळांची संख्या कमी असल्यामुळे या तालुक्यात नवीन प्राथमिक शाळा निर्माण करण्याची आवश्यकता आहे. कारण या तालुक्यात प्रत्यक्षातील प्राथमिक शाळांची संख्या अपेक्षित प्राथमिक शाळांच्या संख्येपेक्षा कमी असल्याचे दिसून येते.

भोकरदन तालुक्यात प्रत्यक्षात 166 प्राथमिक शाळा अस्तित्वात आहेत. परंतु या तालुक्यात 181 प्राथमिक शाळांची आवश्यकता आहे म्हणून या तालुक्यात नवीन 15 प्राथमिक शाळा निर्माण करणे गरजेचे आहे. घनसावंगी तालुक्यात प्रत्यक्षात 135 प्राथमिक शाळा उपलब्ध आहेत. परंतु या तालुक्यात 140 प्राथमिक शाळांची आवश्यकता आहे. म्हणजेच या तालुक्यात नवीन 05 प्राथमिक शाळा निर्माण कराव्या लागणार आहेत. जालना तालुक्यात 154 प्राथमिक शाळा उपलब्ध आहेत. या तालुक्यात 158 प्राथमिक शाळांची आवश्यकता आहे. यामुळे या तालुक्यात नवीन 04 प्राथमिक शाळा निर्माण करणे गरजेचे आहे. परतूर तालुक्यात प्रत्यक्षात 97 प्राथमिक शाळा आहेत आणि या तालुक्यात प्रत्यक्षात 100 प्राथमिक शाळांची आवश्यकता आहे. म्हणजेच तालुक्यात नवीन 03 प्राथमिक शाळा निर्माण करणे गरजेचे आहे. जाफाबाद तालुक्यात प्रत्यक्षात 106 प्राथमिक शाळा असून या तालुक्यात प्रत्यक्षात 107 प्राथमिक शाळांची आवश्यकता आहे म्हणजे या तालुक्यात नवीन 01 प्राथमिक शाळा निर्माण करणे आवश्यक आहे.

निष्कर्ष :

जालना जिल्ह्यातील प्राथमिक शाळांच्या वितरणाचा अभ्यास करत असताना या अभ्यास क्षेत्रात एकूण किती प्राथमिक शाळा उपलब्ध आहेत व त्यांचे तहसिलनिहाय वितरण कसे आहे हे अभ्यासण्याचा प्रयत्न प्रस्तुत शोधनिबंधात केलेला आहे. हे वितरण अभ्यासत असते वेळी प्राथमिक शाळा हे त्या त्या प्रदेशात पुरेशा आहेत किंवा नाहीत याचा विचार करण्यात आलेला आहे. याकरिता त्या त्या तहसिलमधील एकूण ग्रामीण क्षेत्र, ग्रामीण वस्त्या व ग्रामीण लोकसंख्या यांचा आधार घेतलेला आहे आणि या तिन्ही घटकांच्या प्रमाणाची पुन्हा सरासरी काढून अपेक्षित प्राथमिक शाळा किती असाव्यात याचा अभ्यास केलेला आहे.

जालना जिल्ह्यातील मंठा, बदनापूर आणि अंबड या तालुक्यात अस्तित्वात असलेले प्राथमिक शाळा या अपेक्षित प्राथमिक शाळांपेक्षा अधिक आहेत. मंठा तालुक्यात 07, बदनापूर आणि अंबड तालुक्यात प्रत्येकी 01 प्राथमिक शाळा या क्षेत्र, वस्त्या आणि लोकसंख्येच्या

प्रमाणापेक्षाही अतिरिक्त आहेत. त्यामुळे या तालुक्यातील लोकांना मुबलक प्रमाणात शैक्षणिक सेवा सुविधा उपलब्ध होतात. भोकरदन, घनसावंगी, जालना, परतुर आणि जाफाबाद या तालुक्यात उपलब्ध असलेली प्राथमिक शाळा या पुरेशा नाहीत. त्या तहसिलचे ग्रामीण क्षेत्र, वस्त्या आणि लोकसंख्या यांच्या प्रमाणापेक्षाही उपलब्ध असलेल्या प्राथमिक शाळा या कमी असल्यामुळे या तालुक्यात काही नवीन प्राथमिक शाळा निर्माण करणे गरजेचे आहे. भोकरदन तालुक्यात नवीन 15 प्राथमिक शाळा निर्माण करण्याची आवश्यकता आहे. तर घनसावंगी 05, जालना 04, परतुर 03 आणि जाफाबाद तालुक्यात नवीन एक प्राथमिक शाळा निर्माण करण्याची आवश्यकता आहे.

संदर्भ :

- 1) Davies, W.K.D. (1966) : 'The Ranking of Service Centers : A Critical Review Transaction and Paper' Institute of British Geographers, No.40, Page 52.
- 2) Gopal Kishan and Chanda M.N. (1977) : 'The System of Service Centers in the Outer Himalayas', Published in Mann Culture and Settlement (Edited by Robert C. Singh K.N. and Rana P.B.) New Delhi.
- 3) Kankure, K.B. (1986) : 'Marathwada : A Study in Settlement Geography', Unpublished Ph.D. Thesis Poona University, Pune.
- 4) Mandal, R.B. (1978) : 'Introduction to Rural Settlement', New Delhi Concept Publishing Co.
- 5) Gone, S.H. (2007) : 'A Study of Geographical Analysis of Market Centres in Parbhani District'. Unpublished Ph.D. Thesis S.R.T.M.U. Nanded.

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal
For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished research paper.Summary of Research Project,Theses,Books and Books Review of publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- * International Scientific Journal Consortium Scientific
- * OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- *Google Scholar
- *EBSCO
- *DOAJ
- *Index Copernicus
- *Publication Index
- *Academic Journal Database
- *Contemporary Research Index
- *Academic Paper Databse
- *Digital Journals Database
- *Current Index to Scholarly Journals
- *Elite Scientific Journal Archive
- *Directory Of Academic Resources
- *Scholar Journal Index
- *Recent Science Index
- *Scientific Resources Database

Indian Streams Research Journal
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.isrj.net